

Riksdagsordning¹;

SFS 1998:1450

Omtryck

1 kap. Riksmöten

1 § Ordinarie val till riksdagen hålles i september. Om tid för extra val är föreskrivet i 3 kap. 4 § och 6 kap. 3 § regeringsformen.

2 § Riksdagen samlas efter riksdagsval till riksmöte på tid som anges i 3 kap. 5 § regeringsformen.

Under år då ordinarie riksdagsval icke hålles, inleds nytt riksmöte på dag i september som riksdagen på förslag av talmanskonferensen fastställt vid föregående riksmöte.

Har tillkännagivande om extra val gjorts före den fastställda dagen, skall nytt riksmöte enligt andra stycket inledas endast om riksdagen med anledning av valet samlats före juni månads utgång.

Riksmöte pågår till dess nästa riksmöte börjar. *Lag (1994:1473).*

Tillägsbestämmelse

1.2.1 har upphävts genom lag (1976:219).

3 § *har upphävts genom lag (1994:1472).*

4 § *har upphävts genom lag (1994:1472).*

Tillägsbestämmelse

1.4.1 har upphävts genom lag (1992:86).

5 § Vid första sammanträdet med kammaren under riksmöte föredrages berättelse av riksdagens valprövningsnämnd om granskning av bevis om val av ledamöter och ersättare. Berättelse om granskning av bevis som inkommer under riksmöte föredrages så snart det kan ske.

Vid första sammanträdet anställs upprop. Därefter väljes talman och vice talmän i fall som anges i 8 kap. 1 §.

¹ Riksdagsordningen senast ändrad 1998:1403.

SFS 1998:1450

Tilläggsbestämmelse

1.5.1

Kammarens första sammanträde under ett riksmöte börjar klockan 11.

Kammarkansliet skall om möjligt, skriftligen eller telegrafiskt, underrätta riksdagsledamöterna om tidpunkten för det första sammanträdet.

6 § Riksmöte öppnas vid ett särskilt sammanträde med kammaren senast på riksmötets tredje dag. Statschefen förklarar därvid på talmannens hemställen riksmötet öppnat. Vid förfall för statschefen förklarar talmannen riksmötet öppnat. Vid sammanträdet avgiver statsministern regeringsförklaring, om icke särskilda skäl föranleder annat. Talmannen fastställer efter samråd med vice talmännen ordningen för detta sammanträde. *Lag (1994:1472).*

Tilläggsbestämmelse

1.6.1

Sammanträdet för riksmötets öppnande äger rum klockan 14 den första dagen under riksmötet, om icke talmannen bestämmer annan tidpunkt.

7 § Talmannen eller, i hans ställe, vice talman leder riksdagens arbete.

Talmanskonferensen överlägger om åtgärder som kan främja planmässighet i riksdagens arbete.

Talmanskonferensen består av talmannen, vice talmännen, en företrädare för varje partigrupp i riksdagen som motsvarar parti med minst fyra procent av rösterna i hela riket vid senaste val till riksdagen, utskottens ordförande samt vice ordföranden i riksdagens förvaltningsstyrelse. Partigruppernas företrädare tillsätts vid början av varje riksmöte för tiden till dess nästa riksmöte börjar. De utses med motsvarande tillämpning av det förfarande som anges i 7 kap. 12 § första stycket. *Lag (1994:1472).*

Tilläggsbestämmelser

1.7.1

Talmanskonferensen sammanträder på kallelse av talmannen.

1.7.2

Vid förfall för ordföranden i utskott inträder vice ordföranden i hans ställe. Suppleanter för partigruppernas företrädare behöver ej utses.

Talmanskonferensen sammanträder inom stängda dörrar. Vill konferensen inhämta upplysningar av någon som ej tillhör konferensen, får den kalla honom till sammanträde. Kammarsekreteraren och chefen för förvaltningskontoret får delta i konferensens överläggningar. *Lag (1998:731).*

1.7.3

Vid konferensens sammanträden föres protokoll. Underrättelse om konferensens beslut tillställs dem som besluten avser.

8 § Riksdagsledamot kan efter prövning erhålla ledighet från sitt uppdrag. Beviljas ledamot ledighet för en tid av minst en månad, skall hans uppdrag under den tid han är ledig utövas av ersättare.

Tilläggsbestämmelse

1.8.1

Ansökan om ledighet från uppdrag som riksdagsledamot skall innehålla de skäl varpå ansökan grundas. Ansökan skall avse ledighet under viss tid.

Ansökan prövas av talmannen, om den gäller ledighet under kortare tid än en månad, och av riksdagen om den gäller för längre tid. Ansökan som görs under längre uppehåll än en månad i kammarens arbete prövas dock av talmannen, även om den gäller ledighet för en månad eller längre tid. *Lag (1994:1472)*.

9 § När ersättare skall inträda på grund av föreskrift i regeringsformen eller 8 § i detta kapitel, skall talmannen kalla ersättaren till tjänstgöring. Talmannen skall därvid iakttaga den ordning mellan ersättarna som har bestämts enligt lag om val till riksdagen. Om särskilda skäl föranleder det, får dock talmannen frångå den sålunda bestämda ordningen.

Tilläggsbestämmelse

1.9.1

Ersättare som skall utöva uppdrag som riksdagsledamot skall erhålla skriftligt bevis härom. Beviset skall ange vilken ledamot som ersättaren träder i stället för och tiden för förordnandets början och slut. Bevis om slutdagen kan utfärdas särskilt.

Talmannen skall för kammaren tillkännagiva när ersättare träder i ledamots ställe och när ledamot återtager sin plats.

10 § Om riksdagsledamot lämnar sitt uppdrag fortsätter tjänstgörande ersättare att utöva sitt uppdrag till dess ny ledamot har utsetts. *Lag (1975:1346)*.

2 kap. Kammarsammanträden

1 § Talmannen leder kammarens sammanträden. Han får vid överläggning i ämne som är upptaget på föredragningslistan icke yttra sig i sakfrågan.

2 § Vid förfall för talmannen leder vice talman sammanträde. Har samtliga vice talmän förhinder, ledes sammanträdet av den av de närvarande leda-

SFS 1998:1450

möterna som längst tid har varit ledamot av riksdagen. Om två eller flera har tillhört riksdagen lika länge, har den äldste av dem företräde. Detsamma skall gälla, innan talman och vice talmän har valts.

Vad som enligt 1 § gäller om begränsning i talmannens yttranderätt skall tillämpas också på annan som leder sammanträde med kammaren.

3 § För varje ledamot skall finnas särskild plats i plenisalen.

Tilläggsbestämmelse**2.3.1**

Ledamöterna tager plats i plenisalen valkretsvis. Särskilda platser skall finnas för talmannen och vice talmännen samt för statsråden.

4 § Sammanträde med kammaren är offentligt. Dock kan sammanträde hållas inom stängda dörrar, om det påkallas av hänsyn till rikets säkerhet eller i övrigt till förhållandet till annan stat eller mellanfolklig organisation. Därom beslutar riksdagen. Skall regeringen vid sammanträde lämna riksdagen meddelande, kan även regeringen förordna om stängda dörrar.

Ledamot eller tjänsteman i riksdagen får ej obehörigen yppa vad som har förekommit vid sammanträde inom stängda dörrar. Riksdagen kan dock besluta att för särskilt fall helt eller delvis upphäva tystnadsplikten.

Tilläggsbestämmelser**2.4.1**

I plenisalen skall finnas särskilda platser för åhörare. Åhörare som uppträder störande kan genast utvisas. Om oordning uppstår bland åhörare, kan talmannen utvisa samtliga åhörare.

Besökare till åhörarläktaren skall på anmodan avlämna ytterkläder och väskor samt föremål, som kan användas för att störa ordningen i plenisalen, för förvaring under besöket på åhörarläktaren i för ändamålet avsedda utrymmen. Den som inte efterkommer sådan anmodan får vägras tillträde till åhörarläktaren.

Bestämmelser om säkerhetskontroll finns i lagen (1988:144) om säkerhetskontroll vid sammanträde med riksdagens kammare och utskott.

Ytterligare bestämmelser om tillträde till åhörarläktaren finns i 34 och 36 §§ lagen (1983:953) om säkerhetsskydd i riksdagen. *Lag (1988:143)*.

2.4.2

Upptagning från offentligt kammarsammanträde för sändning i radio eller television får äga rum efter överenskommelse med talmanskonferensen. *Lag (1994:1472)*.

5 § Kammaren sammanträder på kallelse av talmannen när icke annat är föreskrivet i regeringsformen eller riksdagsordningen.

Av kallelsen skall framgå om sammanträdet är ett arbetsplenum vid vilket utskottsbetänkande får tas upp till avgörande.

Kallelsen skall anslås i riksdagens lokaler senast klockan 18 dagen före sammanträdet och minst fjorton timmar i förväg. Om synnerliga skäl föreligger, får kallelsen dock anslås senare. I sådant fall får sammanträdet hållas endast om mer än hälften av riksdagens ledamöter medger det. *Lag (1994:1472)*.

Tillägsbestämmelser

2.5.1

Kallelse till sammanträde bör om möjligt införas i en eller flera dagliga tidningar. Avses att sammanträde skall fortsätta efter klockan 19, skall talmannen före klockan 17 sammanträdesdagen underrätta kammaren muntligen och genom anslag. *Lag (1994:1472)*.

2.5.2

När val skall förrättas, anges detta särskilt i kallelsen. *Lag (1994:1472)*.

6 § Talmannen beslutar efter samråd med talmanskonferensen vilka uppehåll i kammarens arbete om en vecka eller längre tid som skall förekomma under pågående riksmöte.

Har regeringen förordnat om extra val, kan talmannen på begäran av regeringen besluta att uppehåll skall göras i kammarens arbete under återstoden av valperioden.

Talmannen kan besluta att avbryta uppehåll i kammarens arbete. Sådant beslut skall fattas om regeringen eller minst etthundrafemton av riksdagens ledamöter begär det.

Om uppehåll i kammarens arbete avbryts på begäran av regeringen eller etthundrafemton av riksdagens ledamöter skall talmannen, om begäran innehåller ett sådant önskemål, kalla kammaren till sammanträde inom tio dagar från det att begäran framställdes. *Lag (1994:1472)*.

Tillägsbestämmelse

2.6.1

Kammarkansliet skall skriftligen underrätta riksdagsledamöterna om tidpunkten för första sammanträdet med kammaren när uppehåll i kammararbetet avbryts. *Lag (1994:1472)*.

7 § Talmannen skall till varje sammanträde låta upprätta föredragningslista över alla på kammarens bord vilande ärenden. Undantag får göras för ärende som antages bli behandlat inom stängda dörrar. Av föredragningslistan skall framgå om sammanträdet är ett arbetsplenum vid vilket utskottsbetänkande får tas upp till avgörande. Vid sammanträdet skall talmannen föredraga ärendena i den ordning vari de har tagits upp på föredragningslistan. Med

SFS 1998:1450

ärende jämställes val som skall förrättas vid sammanträdet. *Lag (1984:1031)*.

Tilläggsbestämmelser**2.7.1**

Yrkande om folkomröstning i grundlagsfråga, förslag till ny statsminister eller yrkande om misstroendeförklaring föres upp som första punkt på föredragningslistan. Förekommer mer än ett sådant ärende, tages de upp i den ordning vari de nu har angivits. I övrigt tages ärendena upp i följande ordning, om icke talmannen bestämmer annat:

1. val,
2. propositioner samt skrivelser från regeringen med redogörelse för viss verksamhet,
3. förslag och redogörelser från andra riksdagsorgan än utskott,
4. motioner,
5. utskottsbetänkanden i den ordning utskotten anges i tilläggsbestämelse 4.2.1. *Lag (1979:934)*.

2.7.2

Anteckning göres om att ärende avses att bordläggas, hänvisas till utskott eller avgöras. Har utskott eller talmannen hemställt att ärende skall avgöras efter endast en bordläggning, anmärkes det särskilt. *Lag (1993:1596)*.

2.7.3

Om anteckning på föredragningslistan för särskilda fall föreskrives i tilläggsbestämmelserna 2.10.1, 3.6.1, 5.1.3 och 6.1.2. *Lag (1995:1678)*.

2.7.4

Föredragningslistan skall före varje sammanträde anslås i plenisalen och i övrigt finnas tillgänglig på sätt talmannen bestämmer. *Lag (1993:1596)*.

8 § Beslut att sammanträde skall avslutas eller att uppehåll skall göras i pågående sammanträde fattas av kammaren utan föregående överläggning.

9 § Talmannen ställer proposition till beslut. Finner han yrkande strida mot grundlag eller mot riksdagsordningen, skall han, med angivande av skäl, vägra proposition. Begär kammaren ändå proposition, skall talmannen hänvisa frågan till konstitutionsutskottet för avgörande. Proposition får ej vägras på vad utskottet har förklarat icke strida mot grundlag eller mot denna riksdagsordning.

Vad som sägs i första stycket om prövning av propositions grundlagsenlighet gäller ej fråga huruvida 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen är tillämpligt i fråga om visst lagförslag. *Lag (1979:934)*.

10 § Vid sammanträde får varje ledamot och varje statsråd, med de undantag denna riksdagsordning föreskriver, fritt yttra sig i alla frågor som är

under behandling och om lagligheten av allt som tilldrager sig vid sammanträdet.

Statschefen kan avgiva ämbetsförklaring inför kammaren.

Talmannen kan efter samråd med de av partigrupperna utsedda ledamöterna i talmanskonferensen besluta att debatt utan samband med annan handläggning får äga rum vid sammanträde med kammaren. Sådan debatt får begränsas till att avse särskilt ämne eller delas in i avsnitt efter ämne.

Tilläggsbestämmelse

2.10.1

Meddelande om debatt enligt 10 § tredje stycket skall tagas upp på föredragningslistan till det sammanträde då debatten skall äga rum.

11 § Ingen får vid sammanträde deltaga i behandlingen av ärende som personligen rör honom eller någon honom närstående. Statsråd får dock deltaga i överläggningen i ärende angående hans tjänsteutövning.

12 § Ingen får vid sammanträde uttala sig otillbörligt om annan eller begagna personligen förolämpande uttryck eller i övrigt i ord eller handling uppträda på sätt som strider mot god ordning. Den som har ordet skall begränsa sitt anförande till det ämne som behandlas.

Bryter någon mot vad som föreskrives i första stycket och rättar han sig ej efter talmannens erinran, får talmannen taga från honom ordet för pågående överläggning.

13 § Talmannen skall samråda med de av partigrupperna utsedda ledamöterna i talmanskonferensen om uppläggningsen av kammarens överläggningar.

14 § Riksdagen kan i tilläggsbestämmelse till denna riksdagsordning föreskriva begränsning av antalet anföranden som en talare får hålla under överläggningen i en fråga och av tiden för varje anförande. Därvid får skillnad göras mellan olika kategorier av talare, såsom statsråd och företrädare för majoritet eller minoritet i utskott eller för partigrupp, samt mellan talare som har efterkommit anmodan av talmannen om förhandsanmälan inför en överläggning och talare som har underlåtit det.

Begränsning i yttranderätten som sägs i första stycket kan på förslag av talmannen beslutas också särskilt i samband med överläggningen i viss fråga. Beslutet fattas utan föregående överläggning.

Vid tillämpningen av denna paragraf skall alltid iakttas att envar som vill yttra sig i en fråga därvid får tala i fyra minuter. *Lag (1998:734)*.

2.14.1

Den som önskar ordet vid överläggning i kammaren skall såvitt möjligt göra anmälan därom till kammarkansliet senast dagen före det sammanträde då överläggningen skall inledas. Sådan anmälan skall uppta den beräknade tiden för anförandet.

Anförande från ledamot som underlåtit förhandsanmälan får ej överstiga fyra minuter, om inte talmannen finner skäl att medge längre tid.

Nytt anförande från den som tidigare haft ordet vid överläggningen i en viss fråga får inte överstiga två minuter.

Vad som föreskrives i första, andra och tredje styckena skall ej tillämpas när interpellation eller fråga besvaras. *Lag (1998:734)*.

2.14.2

Talmannen bestämmer efter samråd med de av partigrupperna utsedda ledamöterna i talmanskonferensen om tiden för anförande i särskilt anordnad debatt utan samband med annan handläggning.

Partigrupp skall till talmannen anmäla företrädare som sägs i första stycket. *Lag (1998:734)*.

15 § Talmannen bestämmer ordningen mellan dem som före överläggningen i en viss fråga har anmält att de vill yttra sig. De som begär ordet under överläggningen yttrar sig i den ordning de har anmält sig.

Utan hinder av vad som sägs i första stycket kan statsråd som inte föränmält sig få ordet för ett anförande. Med talmannens medgivande kan statsråd och ledamot få ordet för genmäle till annan talare. *Lag (1998:734)*.

Tillägsbestämmelser**2.15.1**

Oberoende av talarordningen och utan förhandsanmälan kan statsråd som inte tidigare haft ordet vid överläggningen i en viss fråga få ordet för ett anförande om högst tio minuter.

Talmannen kan oberoende av talarordningen ge ordet till statsråd eller ledamot för genmäle som innehåller upplysning eller rättelse med anledning av föregående talares anförande eller bemötande av angrepp från dennes sida. Tiden för genmäle får ej överstiga två minuter, om talmannen inte av särskilda skäl medger en utsträckning till fyra minuter. Varje talare kan få avge två genmälen på samma huvudanförande. Har talmannen redan beviljat talare rätt till genmäle får denne yttra sig innan statsråd håller ett anförande. *Lag (1998:734)*.

2.15.2

Oberoende av talarordningen får ledamot under överläggningen i en fråga instämma med föregående talare utan att ange skäl.

2.15.3 har upphävts genom lag (1998:734).

2.15.4

Den som yttrar sig skall tala från talarstolen eller från sin plats i plenisalen. Talmannen får dock anvisa annan plats i plenisalen från vilken talare skall yttra sig. *Lag (1994:1472)*.

16 § Vid sammanträde föres fullständigt protokoll. Ingen får tala utanför protokollet. Vid justering av protokoll får beslut ej ändras.

Kammarens protokoll samt de handlingar som anses böra ingå i bihanget till detta protokoll skall utgivras av trycket, om de ej enligt vad som föreskrives särskilt skall hållas hemliga.

Tillägsbestämmelser

2.16.1

Yttrande vid sammanträde skall upptecknas och utan dröjsmål göras tillgängligt på kammarkansliet. Har talaren ej gjort anmärkning mot uppteckningen senast klockan 12 den tredje vardagen, lördagar oräknade, efter sammanträdet, anses han ha godkänt den. Om talaren justerar uppteckningen, bör han på den anteckna sitt namn eller sin signatur. *Lag (1989:1059)*.

2.16.2

Protokoll justeras av kammaren på femte vardagen efter sammanträdet, om riksdagen sammanträder då, och annars vid närmast följande sammanträde.

Protokoll som icke enligt bestämmelserna i första stycket kan justeras inom en månad, justeras vid den tidpunkt som talmannen bestämmer. Protokollet justeras inför de ledamöter som är närvarande.

Vid justeringssammanträde kan ledamot begära beriktigande av protokollet i fråga om yttrande som annan ledamot har godkänt enligt 2.16.1. *Lag (1994:1472)*.

3 kap. Ärendenas väckande

1 § Regeringen avger förslag till riksdagen genom proposition.

Proposition skall vara åtföljd av regeringens protokoll i ärendet, av redogörelse för ärendets tidigare behandling, av motivering och av Lagrådets yttrande, då sådant föreligger.

Tillägsbestämmelse

3.1.1

Proposition avlämnas genom att den gives in till kammarkansliet. Den anmäles av talmannen vid sammanträde med kammaren efter det att den har delats ut till riksdagens ledamöter.

SFS 1998:1450

2 § Budgetåret börjar den 1 januari. Regeringen skall dessförinnan avlämna proposition med förslag till statens inkomster och utgifter för budgetåret (budgetproposition). I förslaget skall även ingå en redovisning av statens tillgångar och skulder.

Budgetpropositionen skall innehålla finansplan och nationalbudget samt förslag till reglering av statsbudgeten. Har riksdagen med stöd av bestämmelserna i 5 kap. 12 § fattat beslut om utgiftsområden skall förslaget till statsbudget innehålla en fördelning av anslagen på de av riksdagen beslutade utgiftsområdena.

Endast om regeringen finner synnerliga ekonomisk-politiska skäl föreliggande får proposition angående statens inkomster och utgifter för det närmast följande budgetåret avlämnas efter budgetpropositionen.

Proposition med förslag om nytt eller väsentligen höjt anslag eller om sådana riktlinjer för viss statsverksamhet som avses i 9 kap. 7 § regeringsformen bör innehålla uppskattning av framtida kostnader för det ändamål som förslaget avser. Om förslag till anslag grundar sig på plan för längre tid än den för vilken anslaget har beräknats i propositionen, bör planen redovisas. *Lag (1994:1473).*

Tilläggsbestämmelser

3.2.1

Budgetpropositionen skall avlämnas senast den 20 september. Under år då riksdagsval hålles i september, skall budgetpropositionen avlämnas senast en vecka efter riksmötets öppnande.

Om hinder möter till följd av regeringsskifte att iakttaga vad som föreskrivits i första stycket, skall budgetpropositionen avlämnas inom tio dagar efter det att en ny regering har tillträtt, dock senast den 15 november.

Om regeringen anser att proposition med förslag till riktlinjer för den framtida ekonomiska politiken och anslag för löpande budgetår (ekonomisk vårproposition) bör behandlas under pågående riksmöte skall propositionen, om hinder inte möter, avlämnas senast den 15 april. *Lag (1994:1473).*

3.2.2

Ytterligare bestämmelser om budgetprocessen finns i lagen (1996:1059) om statsbudgeten. *Lag (1996:1060).*

2 a § Beträffande det budgetår som börjar den 1 juli 1995 gäller att det löper till och med den 31 december 1996. *Lag (1994:1471).*

3 § Riksdagen fastställer på förslag av talmannen när propositioner, som regeringen anser böra behandlas under pågående riksmöte, senast skall avlämnas i de fall icke särskild tidpunkt föreskrivs i riksdagsordningen. *Lag (1994:1473)*

4 § Beslut enligt 3 § gäller ej

1. i fråga om proposition varigenom regeringen enligt lag för prövning underställer riksdagen en utfärdad förordning,

2. om regeringen finner synnerliga skäl föreligga att avlämna propositionen senare. *Lag (1994:1473)*.

5 § Regeringen bör avlämna sina propositioner på sådana tider att anhopning av arbete hos riksdagen om möjligt förebygges. Regeringen skall samråda med talmannen därom. *Lag (1994:1472)*.

6 § Regeringen får lämna meddelande till riksdagen genom skrivelse eller också muntligen genom statsråd vid sammanträde med kammaren. *Lag (1996:1530)*.

Tillägsbestämmelser

3.6.1

Skall statsråd vid sammanträde med kammaren lämna muntligt meddelande till riksdagen, bör anteckning härom göras på föredragningslistan till sammanträdet.

3.6.2

Regeringen skall årligen, senast den 1 mars, lämna riksdagen redogörelse för verksamheten inom de kommittéer som tillsatts på grund av regeringens beslut. *Lag (1996:158)*.

7 § Utskott får väcka förslag hos riksdagen i ämne som hör till dess handläggning.

Finansutskottet får i ekonomisk-politiskt syfte väcka förslag även i ämne som hör till annat utskotts beredningsområde. *Lag (1994:1473)*.

8 § Annat organ som helt eller delvis utses av riksdagen får väcka förslag hos riksdagen i fråga som rör organets kompetens, organisation, personal eller verksamhetsformer.

Riksdagen kan föreskriva att sådant organ även i annat fall får väcka förslag hos riksdagen.

Om redogörelse till riksdagen från riksdagsorgan är särskilt föreskrivet.

Vad som sägs i första-tredje styckena gäller även direktionen i Riksbanken. *Lag (1998:1403)*.

Tillägsbestämmelser

3.8.1

Förslag och redogörelse från riksdagsorgan, som avses i 8 §, ingives till kammarkansliet och anmäles av talmannen vid sammanträde med kammaren efter det att förslaget eller redogörelsen har delats ut till riksdagens ledamöter.

SFS 1998:1450

3.8.2

Talmanskonferensen får väcka förslag hos riksdagen i fråga som gäller riksdagsarbetets bedrivande. Talmanskonferensen kan vidare i annat fall framlägga förslag för riksdagen i fråga som gäller riksdagen eller dess organ, om förslaget grundar sig på utredning som talmanskonferensen har tillsatt på riksdagens uppdrag.

Riksdagens förvaltningsstyrelse får väcka förslag hos riksdagen i fråga som faller under styrelsens handläggning. *Lag (1995:566)*.

3.8.3

Om förslagsrätt för fullmäktige och direktionen i Riksbanken, Riksdagens ombudsmän och Riksdagens revisorer i annan fråga än som avses i 8 § första stycket föreskrives särskilt. *Lag (1998:1403)*.

9 § Riksdagsledamot avgiver förslag till riksdagen genom motion.

I en och samma motion får icke sammanföras förslag i skilda ämnen.

Tilläggsbestämmelse

3.9.1

Motion avlämnas genom att den gives in till kammarkansliet. Motion skall ingivas senast klockan 16.30 sista motionsdagen. Motion bör lämnas i fyra exemplar och innehålla uppgift om det parti som motionären tillhör.

Talmanen anmäler motion för kammaren. *Lag (1990:126)*.

10 § Motioner får en gång om året väckas i fråga om allt som kan komma under riksdagens prövning (allmän motionstid).

Den allmänna motionstiden pågår, om inte riksdagen på förslag av talmannen bestämmer annat, från början av riksmöte som inleds under augusti, september eller oktober och så länge som motioner får avlämnas med anledning av budgetpropositionen. *Lag (1994:1473)*.

11 § Motion med anledning av proposition får väckas inom femton dagar från den dag då propositionen anmäldes i kammaren. I ärende som måste avgöras skyndsamt kan riksdagen, om den finner synnerliga skäl föreligga, på förslag av regeringen besluta om kortare motionstid. Riksdagen kan om särskilda skäl föreligger på förslag av talmannen besluta att förlänga tiden för avlämnande av motion.

Motion får väckas även med anledning av skrivelse från regeringen. Därvid tillämpas bestämmelserna i första stycket, om inte annat följer av 19 §. *Lag (1994:1473)*.

Tilläggsbestämmelse

3.11.1

Förslag om förlängning av motionstiden enligt 11 § första stycket sista punkten framställs senast vid andra sammanträdet efter det då propositio-

nen anmäldes i kammaren. Beslut om förlängning fattas senast vid därefter följande sammanträde. *Lag (1994:1472).*

3.11.2 har upphävts genom lag (1988:899).

3.11.3 har upphävts genom lag (1994:1472).

12 § Har proposition uppskjutits från en valperiod för riksdagen till nästa, får motion med anledning av propositionen väckas inom sju dagar från början av den nya valperioden.

Vid tillämpningen av första stycket skall med proposition jämföras skrivelse som avses i 11 § andra stycket. *Lag (1994:1472).*

13 § Bestämmelserna i 11 och 12 §§ tillämpas också på motion med anledning av förslag eller redogörelse av sådant riksdagens organ som avses i 8 §. *Lag (1988:899).*

Tillägsbestämmelse

3.13.1 har upphävts genom lag (1988:899).

14 § *har upphävts genom lag (1994:1472).*

15 § Motion med anledning av händelse av större vikt får väckas gemensamt av minst tio ledamöter, om händelsen ej har kunnat förutses eller beaktas under motionstid som avses i 10 § eller kunnat föranleda motionsrätt enligt annan bestämmelse i detta kapitel. *Lag (1994:1472).*

16 § Konstitutionsutskottet skall till kammaren för slutligt beslut anmäla vilande beslut i ärende angående grundlag eller riksdagsordningen. Skall efter vad som sägs i regeringsformen i annat fall tillämpas den ordning som gäller för grundlagsändring, skall vilande beslut i ärendet anmälas av det utskott till vars handläggning frågan hör.

Konstitutionsutskottet skall vidare till kammaren anmäla beslut om undantag från den tidsfrist som föreskrives i 8 kap. 15 § regeringsformen. *Lag (1979:934).*

17 § Yrkande om folkomröstning i grundlagsfråga eller om misstroende-förklaring skall framställas vid sammanträde med kammaren. Yrkandet skall avlämnas skriftligen till protokollet så snart det har framställts. *Lag (1979:934).*

18 § Vill åklagare påkalla att riksdagen enligt 4 kap. 8 § första stycket regeringsformen medger att talan väckes mot riksdagsledamot eller att ingripande göres i dennes personliga frihet, skall han skriftligen ansöka om det hos riksdagens talman. Vad som har sagts nu om åklagare skall gälla även annan som vill begära riksdagens medgivande att få föra talan vid domstol med anledning av riksdagsledamots handlande.

SFS 1998:1450

Är ansökningshandlingen så ofullständig att den icke kan läggas till grund för riksdagens prövning eller har sökanden icke gjort antagligt att han är behörig att vidtaga eller hos myndighet begära den åtgärd, varom fråga är, skall talmannen avvisa ansökan. I annat fall skall han anmäla den vid sammanträde med kammaren.

Tilläggsbestämmelse

3.18.1

Sökande skall i ansökningshandlingen ange de omständigheter på vilka ansökan grundas.

19 § Proposition och motion får återkallas till dess utskott har avgivit betänkande i ärendet. Förslag som vilar enligt 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen får återkallas till dess utskottet har avgivit nytt betänkande enligt 4 kap. 8 § femte stycket denna riksdagsordning.

Återkallas proposition, förfaller motion som har väckts med anledning av propositionen.

Har proposition blivit återkallad, får motion väckas med anledning därav inom sju dagar från det att återkallelsen anmäldes i kammaren. *Lag (1994:1473)*.

Tilläggsbestämmelse

3.19.1

Återkallelse skall göras i skrivelse, som ingives till kammarkansliet. Talmannen avskriver förslag som har återkallats eller förfallit på grund av återkallelsen och gör anmälan härom i kammaren. Om förslaget har hänvisats till utskott, skall detta underrättas om avskrivningen.

20 § Vad som i allmänhet gäller om beräkning av lagstadgad tid skall tillämpas också på tid då åtgärd enligt bestämmelse i detta kapitel senast skall vidtagas.

4 kap. Ärendenas beredning

1 § Proposition, annan skrivelse än som avses i 2 kap. 10 § andra stycket regeringsformen eller som innebär återkallelse av proposition, motion samt förslag och redogörelse från riksdagsorgan som avses i 3 kap. 8 § skall för beredning hänvisas till utskott. Detsamma skall gälla ansökan som åsyftas i 3 kap. 18 § och som talmannen har anmält i kammaren.

Innan ärende hänvisas till utskott skall det bordläggas vid sammanträde med kammaren, om kammaren icke beslutar omedelbar hänvisning. *Lag (1988:899)*

2 § Riksdagen tillsätter inom sig för varje valperiod ett konstitutionsutskott, ett finansutskott, ett skatteutskott och ett erforderligt antal andra utskott. Valet gäller till valperiodens slut.

Riksdagen kan även under valperioden tillsätta utskott för längst den tid som återstår av valperioden.

För riksmöte före 1996/97 års riksmöte skall vad som enligt första och andra styckena gäller för valperiod i stället gälla för riksmöte. *Lag (1994:1472)*.

Tillägsbestämmelser

4.2.1

Riksdagen skall senast på åttonde dagen efter dagen för första sammanträdet med kammaren under riksdagens valperiod tillsätta följande sexton utskott:

1. ett konstitutionsutskott (KU),
2. ett finansutskott (FiU),
3. ett skatteutskott (SkU),
4. ett justitieutskott (JuU),
5. ett lagutskott (LU),
6. ett utrikesutskott (UU),
7. ett försvarsutskott (FöU),
8. ett socialförsäkringsutskott (SfU),
9. ett socialutskott (SoU),
10. ett kulturutskott (KrU),
11. ett utbildningsutskott (UbU),
12. ett trafikutskott (TU),
13. ett miljö- och jordbruksutskott (MJU),
14. ett näringsutskott (NU),
15. ett arbetsmarknadsutskott (AU) och
16. ett bostadsutskott (BoU).

Utskotten väljs i den ordning de har tagits upp ovan. *Lag (1998:734)*.

4.2.2

Tillsätter riksdagen ytterligare utskott, skall den ange dess huvudsakliga arbetsuppgifter.

3 § Varje utskott skall bestå av udda antal ledamöter, lägst femton.

Tillägsbestämmelse

4.3.1

Antalet ledamöter i utskotten fastställs av riksdagen på förslag av valberedningen. *Lag (1990:532)*.

4 § Konstitutionsutskottet skall, utöver sin uppgift enligt 12 kap. 1 § regeringsformen, bereda ärenden som rör grundlagarna och riksdagsordningen.

SFS 1998:1450

5 § Finansutskottet skall, utöver sina uppgifter enligt 9 kap. 4 § regeringsformen, bereda ärenden om allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken och för budgetregleringen samt ärenden som rör Riksbankens verksamhet. Finansutskottet skall dessutom bereda ärenden om ramar för utgiftsområden och om beräkning av statens inkomster enligt 5 kap. 12 §.

Skatteutskottet skall bereda ärenden om statliga och kommunala skatter. *Lag (1994:1473).*

6 § Riksdagen föreskriver efter vilka grunder övriga ärenden skall fördelas mellan utskott. Därvid skall iakttagas att ärenden som hör till ett ämnesområde hänföres till samma utskott. Dock får bestämmas att ett utskott skall finnas för beredning av ärenden om sådan lag som avses i 8 kap. 2 § regeringsformen, oberoende av ämnesområde.

Riksdagen kan avvika från de grunder som sålunda har fastställts liksom från 5 §, om det i särskilt fall är påkallat av hänsyn till sambandet mellan olika ärenden, ett ärendes särskilda beskaffenhet eller arbetsförhållandena.

Tillägsbestämmelser

4.6.1

Konstitutionsutskottet skall, utöver sina uppgifter enligt 4 §, bereda ärenden om lagstiftning i konstitutionella och allmänt förvaltningsrättsliga ämnen, ärenden om press- eller partistöd, lagstiftning om radio, television och film liksom andra ärenden som angår yttrandefrihet, opinionsbildning och religionsfrihet, övriga ärenden om riksdagen, Riksdagens ombudsman och riksdagens myndigheter utom Riksbanken och Riksdagens revisorer, ärenden om medgivande från riksdagen att väcka talan mot riksdagsledamot eller att ingripa i hans personliga frihet samt ärenden av allmän betydelse för den kommunala självstyrelsen.

Ärenden om anslag inom utgiftsområde 1. Rikets styrelse tillhör konstitutionsutskottets beredning. *Lag (1996:158).*

4.6.2

Finansutskottet skall, utöver sina uppgifter enligt 5 § första stycket, bereda ärenden om penning-, kredit-, valuta- och statskuldspolitiken, kredit- och fondväsendet, det affärsmässiga försäkringsväsendet samt Riksdagens revisorer. Det skall vidare bereda ärenden av allmän betydelse för den kommunala ekonomin samt ärenden om statlig statistik, redovisning, revision och rationalisering, om statens egendom och upphandling i allmänhet och förvaltningsekonomiska ärenden i övrigt som icke rör enbart visst ämnesområde. Utskottet skall även bereda budgettekniska ärenden, granska beräkningen av statens inkomster samt sammanställa statsbudgeten.

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 2. Samhällsekonomi och finansförvaltning, 25. Allmänna bidrag till kommuner, 26. Statskuldräntor m.m. samt 27. Avgiften till Europeiska gemenskaperna tillhör finansutskottets beredning. *Lag (1996:158).*

4.6.3

Skatteutskottet skall, utöver sina uppgifter enligt 5 § andra stycket, bereda ärenden om taxering, uppbörd och folkbokföring.

Ärenden om anslag inom utgiftsområde 3. Skatteförvaltning och uppbörd tillhör skatteutskottets beredning. *Lag (1996:158)*.

4.6.4

Justitieutskottet skall bereda ärenden som rör domstolarna, arrendenämnderna och hyresnämnderna, åklagarväsendet, polisväsendet, utskökningsväsendet, rättsmedicinen och kriminalvården samt ärenden rörande brottsbalken, rättegångsbalken och lagar som ersätter eller har nära samband med föreskrifter i dessa balkar.

Ärenden om anslag inom utgiftsområde 4. Rättsväsendet tillhör justitieutskottets beredning. *Lag (1996:158)*.

4.6.5

Lagutskottet skall bereda ärenden rörande äktenskaps-, föräldra-, ärvda-, handels-, jorda- eller utskökningsbalken eller lagar som ersätter eller anknyter till föreskrifter i dessa balkar, i den mån ärendena icke tillhör annat utskotts beredning. Det skall vidare bereda ärenden som gäller försäkringsavtalsrätt, bolags- och föreningsrätt med undantag för bostadsrätt, växel- och checkrätt, skadeståndsrätt, immaterialrätt, transporträtt, konkursrätt, konsumenträtt, internationell privaträtt samt lagstiftning i andra ärenden av allmänt privaträttslig beskaffenhet. *Lag (1996:158)*.

4.6.6

Utrikesutskottet skall bereda ärenden om rikets förhållande till och överenskommelser med andra stater och mellanfolkliga organisationer, Sveriges representation i utlandet och bistånd till annat lands utveckling samt ärenden i övrigt om utrikes handel och internationellt ekonomiskt samarbete, allt i den mån ärendena icke tillhör annat utskotts beredning.

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 5. Utrikesförvaltning och internationell samverkan samt 7. Internationellt bistånd tillhör utrikesutskottets beredning. *Lag (1996:158)*.

4.6.7

Försvarsutskottet skall bereda ärenden om den militära och – i den mån sådana ärenden inte tillhör något annat utskotts beredning – den civila delen av totalförsvaret samt ärenden om samordningen inom totalförsvaret. Det skall även bereda ärenden om freds räddningstjänst och kustbevakningen.

Ärenden om anslag inom utgiftsområde 6. Totalförsvaret tillhör försvarsutskottets beredning. *Lag (1996:158)*.

4.6.8

Socialförsäkringsutskottet skall bereda ärenden om allmän försäkring, arbetsskadeförsäkring och stöd åt barnfamiljer. Det skall även bereda ärenden om svenskt medborgarskap samt utlännings- och invandrarfrågor.

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 8. Invandrare och flyktingar, 10. Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, 11. Ekonomisk trygg-

SFS 1998:1450

het vid ålderdom och 12. Ekonomisk trygghet för familjer och barn tillhör socialförsäkringsutskottets beredning. *Lag (1996:158).*

4.6.9

Socialutskottet skall bereda ärenden som rör omsorger om barn och ungdom utom förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg, omsorg om äldre och handikappade, åtgärder mot missbruk och andra socialtjänstfrågor. Det skall även bereda ärenden om alkoholpolitiska åtgärder, hälso- och sjukvård samt sociala ärenden i övrigt.

Ärenden om anslag inom utgiftsområde 9. Hälsovård, sjukvård och social omsorg tillhör socialutskottets beredning. *Lag (1998:734).*

4.6.10

Kulturutskottet skall bereda ärenden som rör allmänna kultur- och bildningsändamål, folkbildning, ungdomsverksamhet, internationellt kulturellt samarbete samt idrotts- och friluftsverksamhet. Det skall även bereda kyrkofrågor och ärenden om radio och television i den mån de icke tillhör konstitutionsutskottets beredning.

Ärenden om anslag inom utgiftsområde 17. Kultur, medier, trossamfund och fritid tillhör kulturutskottets beredning. *Lag (1996:158).*

4.6.11

Utbildningsutskottet skall bereda ärenden om högre utbildning och forskning, studiestöd, skolväsendet samt förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg.

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 15. Studiestöd och 16. Utbildning och universitetsforskning tillhör utbildningsutskottets beredning. *Lag (1998:734).*

4.6.12

Trafikutskottet skall bereda ärenden om järnvägar, post, telegraf, telefon, vägar, vägtrafik, sjöfart, luftfart och väderlekstjänst.

Ärenden om anslag inom utgiftsområde 22. Kommunikationer tillhör trafikutskottets beredning. *Lag (1996:158).*

4.6.13

Miljö- och jordbruksutskottet skall bereda ärenden om jordbruk, skogsbruk, trädgårdsnäring, jakt och fiske. Det skall även bereda ärenden om kärnsäkerhet, naturvård samt ärenden om miljövård i övrigt som icke tillhör annat utskotts beredning.

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 20. Allmän miljö- och naturvård samt 23. Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar tillhör miljö- och jordbruksutskottets beredning. *Lag (1998:734).*

4.6.14

Näringsutskottet skall bereda ärenden om allmänna riktlinjer för näringspolitiken och därmed sammanhängande forskningsfrågor samt ärenden om industri och hantverk, handel, energipolitik, regionalpolitik, statlig företagsamhet samt pris- och konkurrensförhållanden i näringslivet.

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 19. Regional utjämning och utveckling, 21. Energi och 24. Näringsliv tillhör näringsutskottets beredning. *Lag (1998:734)*.

4.6.15

Arbetsmarknadsutskottet skall bereda ärenden om arbetsmarknadspolitik, arbetsrätt, arbetstid, semester, arbetsmiljö, statlig personalpolitik samt jämställdhet mellan kvinnor och män i arbetslivet.

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 13. Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet och 14. Arbetsmarknad och arbetsliv tillhör arbetsmarknadsutskottets beredning. *Lag (1998:734)*.

4.6.16

Bostadsutskottet skall bereda ärenden om bostadspolitiken, hyra, bostadsrätt, tomträtt, vattenrätt, bebyggelseplanläggning, byggnadsväsendet, fysisk planering, expropriation, fastighetsbildning och lantmäteriväsendet. Det skall även bereda ärenden om länsförvaltningen och rikets administrativa indelning samt sådana kommunfrågor som icke tillhör något annat utskotts beredning.

Ärenden om anslag inom utgiftsområde 18. Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande tillhör bostadsutskottets beredning. *Lag (1996:158)*.

7 § Annat ärende än budgetpropositionen får delas mellan två eller flera utskott endast om särskilda skäl föranleder det. *Lag (1992:1550)*.

8 § Utskott skall avgiva betänkande i ärende som har hänvisats till utskottet och som ej har återkallats. Utskott kan dock överflytta ärende till annat utskott, om detta samtycker därtill, eller överenskomma med ett eller flera utskott att de skall bereda ärendet gemensamt genom deputerade i sammansatt utskott. Sådant utskott avgiver betänkande till riksdagen.

Innan utskott avgiver betänkande med förslag i ärende, som väckts inom riksdagen, skall finansutskottet beredas tillfälle att yttra sig, om förslaget kan innebära mer betydande framtida återverkningar på de offentliga utgifterna och inkomsterna.

Betänkande i ärende vars behandling har uppskjutits från en valperiod för riksdagen till nästa skall avgivas av utskott som har tillsatts av den nyvalda riksdagen.

Utskott skall till anmälan till kammaren av vilande beslut som sägs i 3 kap. 16 § foga yttrande i ärendet.

Har lagförslag vilat enligt 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen, skall utskottet avgiva nytt betänkande i ärendet. *Lag (1994:1473)*.

Tilläggsbestämmelser

4.8.1

Beslut av finansutskottet i fråga som avses i 9 kap. 4 § regeringsformen meddelas regeringen genom skrivelse. *Lag (1994:1472)*.

9 § Ärende, i vilket utskott har avgivit betänkande, skall från kammaren återförvisas till utskottet för ytterligare beredning, om minst en tredjedel av de röstande ansluter sig till yrkande om det. Återförvisning enligt denna paragraf får ej göras mer än en gång i samma ärende.

Kammaren kan även hänvisa ärendet till annat utskott för ytterligare beredning. Föreligger samtidigt yrkande härom och yrkande om återförvisning, skall sistnämnda yrkande prövas först. Beslutas därvid återförvisning, förfaller yrkandet om hänvisning till annat utskott.

10 § Statlig myndighet skall lämna upplysningar och avgiva yttrande, då utskott begär det, om ej annat följer av 12 § andra stycket. Sådan skyldighet åligger dock regeringen endast i fråga om arbetet inom Europeiska unionen på utskottets ämnesområde. Myndighet som ej lyder under riksdagen kan hänskjuta begäran från utskott till regeringens avgörande.

Begär minst fem av ledamöterna i ett utskott vid behandlingen av ett ärende att upplysningar eller yttrande skall inhämtas enligt första stycket, skall utskottet föranstalta om detta. Detsamma skall gälla om en sådan begäran framställts utan samband med behandlingen av ett ärende, om frågan gäller arbetet inom Europeiska unionen. Utskottet får avslå en begäran om upplysningar eller yttrande, om den framställts vid behandlingen av ett ärende och utskottet finner att den begärda åtgärden skulle fördröja ärendets behandling så att avsevärt men skulle uppkomma. Utskottet skall i så fall i sitt betänkande redovisa skälen till att begäran har avslagits.

Konstitutionsutskottet får icke avgiva förklaring, att 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen icke är tillämpligt i fråga om visst lagförslag, utan att lagrådet har yttrat sig i saken. *Lag (1994:1651).*

11 § Utskott sammanträder när riksdagsarbetet kräver det. *Lag (1994:1472).*

Tillägsbestämmelser

4.11.1

Utskott sammanträder första gången på kallelse av talmannen inom två dagar efter valet. Därefter sammanträder utskottet på kallelse av ordföranden. För ändamål som sägs i 9 kap. 4 § regeringsformen skall talmannen sammankalla finansutskottet också på begäran av regeringen.

Personlig kallelse skall utgå till samtliga ledamöter och suppleanter. Kallelse bör om möjligt anslås i riksdagens lokaler senast klockan 18 dagen före sammanträdet. *Lag (1994:1472).*

4.11.2

Utskott får sammanträda samtidigt med kammaren endast om förhandlingen i kammaren avser annat än ärendes avgörande eller val och utskottet i förväg har medgivit det genom enhälligt beslut.

4.11.3

Innan ordförande har valts, föres ordet av den av de närvarande ledamöterna som har varit ledamot av riksdagen längst tid. Om två eller flera har tillhört riksdagen lika länge, har den äldste av dem företräde. *Lag (1994:1472)*.

4.11.4

Över sammanträde med utskott föres protokoll.

12 § Utskott skall sammanträda inom stängda dörrar. Om särskilda skäl föreligger, kan utskottet medgiva att även annan än ledamot, suppleant och tjänsteman i utskottet är närvarande. Utskottet kan dock besluta att sammanträde till den del det avser inhämtande av upplysningar helt eller delvis skall vara offentligt.

Vid offentlig del av utskottssammanträde är företrädare för statlig myndighet ej skyldig att lämna uppgift för vilken sekretess gäller hos myndigheten. *Lag (1987:1299)*.

Tillägsbestämmelser

4.12.1

Ljud- eller bildupptagning vid offentlig del av utskottssammanträde får äga rum efter överenskommelse med utskottet. *Lag (1987:1299)*.

4.12.2

Vid offentlig del av utskottssammanträde skall finnas särskilda platser för åhörare. Åhörare som uppträder störande kan genast utvisas. Om oordning uppstår bland åhörare, kan ordföranden utvisa samtliga åhörare.

Besökare till offentlig del av utskottssammanträde skall på anmodan avlämna ytterkläder och väskor samt föremål, som kan användas för att störa ordningen vid sammanträdet, för förvaring under besöket i för ändamålet avsedda utrymmen. Den som inte efterkommer sådan anmodan får vägras tillträde till sammanträdet.

Bestämmelser om säkerhetskontroll finns i lagen (1988:144) om säkerhetskontroll vid sammanträde med riksdagens kammare och utskott. *Lag (1988:143)*.

13 § I utskott får ingen närvara, när ärende som personligen rör honom eller någon honom närstående förekommer till överläggning eller beslut.

14 § Omröstning inom utskott skall göras öppet. Är rösterna lika delade, gäller den mening som ordföranden biträder.

Ledamot som har förlorat vid omröstning inom utskott kan till utskottets betänkande foga reservation med yrkande. Betänkandet får dock icke fördröjas därigenom.

15 § Ledamot, suppleant eller tjänsteman i utskott får ej obehörigen yppa vad som enligt beslut av regeringen eller utskottet skall hållas hemligt med

SFS 1998:1450

hänsyn till rikets säkerhet eller av annat synnerligen viktigt skäl, som be-
tingas av förhållandet till främmande stat eller mellanfolklig organisation.

16 § *har upphävts genom lag (1994:1472).*

5 kap. Ärendenas avgörande

1 § Utskotts betänkande skall före ärendets avgörande bordläggas vid två sammanträden med kammaren, om ej riksdagen på utskottets eller talmannens förslag beslutar att ärendet skall avgöras efter endast en bordläggning. Bestämmelser om ytterligare bordläggning av utskottsbetänkande finns i 6 § andra stycket.

Yrkande enligt 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen att lagförslag skall vila får framställas när utskottets betänkande över förslaget har anmälts i kammaren. *Lag (1984:1031).*

Tilläggsbestämmelser

5.1.1

Utskottsbetänkande får icke anmälas i kammaren förrän det har delats ut till riksdagens ledamöter.

Talmanen skall samråda med utskottets ordförande och vice ordförande innan han väcker förslag som avses i 1 § första stycket. När talmannen väcker sådant förslag skall detta anmälas i kammaren i samband med att utskottsbetänkandet anmäls till bordläggning. *Lag (1984:1031).*

5.1.2

Vill ledamot inför avgörandet av ett ärende framställa yrkande som ej redovisas i utskottets betänkande, skall han snarast möjligt underrätta talmannen om yrkandet. Yrkandet bör sättas upp skriftligt och delas ut till ledamöterna innan ärendet avgöres; motiveringen skall därvid utelämnas.

5.1.3

Yrkande som avses i 1 § andra stycket framställs skriftligen och upptages om möjligt på kammarens föredragningslista. *Lag (1979:934).*

2 § Ärende om folkomröstning i grundlagsfråga eller om misstroendeförklaring skall ligga på kammarens bord till det andra sammanträdet efter det då yrkandet framställdes och avgöras senast vid det därpå följande sammanträdet.

Vad sålunda har föreskrivits äger motsvarande tillämpning på förslag av talmannen till ny statsminister. Därvid skall iakttagas den i 6 kap. 2 § andra stycket regeringsformen föreskrivna fristen. *Lag (1979:934).*

3 § Ärende i vilket överläggning äger rum får ej upptagas till avgörande förrän kammaren på talmannens förslag har funnit överläggningen avslutad. Utskottsbetänkande får upptagas till avgörande endast vid sammanträde som

i kallelse enligt 2 kap. 5 § och i föredragningslista enligt 2 kap. 7 § angivits som arbetsplenum.

Ärende avgöres med acklamation eller, om ledamot yrkar det, genom omröstning. Fordras för beslut anslutning från särskilt flertal, skall ärendet alltid avgöras genom omröstning.

Avgörandet av ärende skall, om det behövs, delas upp på skilda beslut. Föreligger yrkande som avses i 1 § andra stycket att lagförslag skall vila och dessutom yrkande att förslaget skall förkastas, skall riksdagen pröva sistnämnda yrkande innan förslaget ställes under omröstning om omedelbart antagande. *Lag (1994:1472)*.

Tillägsbestämmelse

5.3.1

Föreligger yrkande att lagförslag skall vila enligt 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen och uppnås vid omröstning angående förslaget icke den där angivna anslutningen, skall förslaget hänvisas till konstitutionsutskottet för prövning enligt femte stycket i nämnda paragraf. Efter prövning hos utskottet skall ärendet på nytt anmälas i kammaren för handläggning enligt 1 § första stycket. Har konstitutionsutskottet förklarat att tredje stycket i nämnda paragraf i regeringsformen är tillämpligt i fråga om förslaget, skall det, om det ej heller då blir avgjort, återförvisas till det utskott som har berett ärendet. *Lag (1979:934)*.

4 § När ärende avgöres med acklamation, skall talmannen ställa proposition på varje yrkande som har framställts under överläggningen. Propositionen avfattas så att den kan besvaras med ja eller nej. Talmannen tillkännager hur beslutet har utfallit enligt hans uppfattning och befäster det med klubbslag, om ej omröstning begäres.

5 § När ärende avgöres genom omröstning, ställes mot det yrkande, som enligt talmannens uppfattning har vunnit riksdagens bifall, eller när acklamation ej har skett, mot det yrkande, som talmannen bestämmer, annat yrkande som kontraposition. Föreligger flera än två yrkanden som kan ställas mot varandra, skall först med tillämpning av 4 § beslutas vilket yrkande som skall vara kontraposition.

Omröstning göres öppet. Talmannen tillkännager hur omröstningen har utfallit och befäster beslutet med klubbslag.

Tillägsbestämmelser

5.5.1

Då omröstning skall äga rum, upprättat talmannen omröstningsproposition. Fordras i visst fall för beslut anslutning från särskilt flertal, anges det i omröstningspropositionen.

SFS 1998:1450

Sedan ledamöterna efter förvarning har intagit sina platser i plenisalen, läses omröstningspropositionen upp och underställes kammaren för godkännande.

Omröstning kan förrättas med uppresning. Om talmannen efter omröstning med uppresning finner tvekan råda om omröstningens resultat eller ledamot begär rösträkning, verkställs ny omröstning med omröstningsapparat eller, när sådan icke kan användas, med namnupprop.

5.5.2

Vid omröstning med uppresning uppmanar talmannen först de ledamöter som vill rösta för ja-propositionen att resa sig och riktar därefter samma uppmaning till de ledamöter som vill rösta för nej-propositionen.

Vid omröstning med omröstningsapparat fotograferas den tablå som visar hur varje ledamot har röstat.

Vid omröstning med namnupprop anmodar talmannen två ledamöter att taga plats vid talmansbordet för att föra anteckningar över omröstningen. Vice talmännen ropas upp först och därefter övriga ledamöter efter platsnummer i plenisalen. Något av följande svar skall avgivas: ja, nej, avstår.

6 § Uppkommer lika röstetal vid omröstning om vilket yrkande som skall vara kontraposition, avgöres utgången genom lottning.

Är rösterna lika delade i huvudomröstning skall ärendet bordläggas. Uppkommer när ärendet ånyo behandlas lika röstetal vid huvudomröstning i ärendet ställer talmannen proposition på förslag om återförvisning av ärendet till utskottet. Ärendet skall återförvisas om minst hälften av de röstande förenar sig härom. Beslutas ej återförvisning, avgör lotten vilken mening som skall vara riksdagens beslut.

Efter återförvisning upptages ärendet på nytt i sin helhet till avgörande i kammaren. Uppstår därvid åter lika röstetal vid huvudomröstning, skall lottning äga rum genast. *Lag (1983:954)*.

7 § Har avgörandet i lagärende delats upp på två eller flera beslut, får riksdagen omedelbart efter det sista delbeslutet på förslag av talmannen eller ledamot besluta att ärendet skall för ytterligare beredning återförvisas till utskottet. Beslutar riksdagen återförvisning, har delbesluten förfallit. Beslut enligt denna paragraf om återförvisning av ärende får ej upprepas.

8 § Fordras för beslut anslutning från särskilt flertal och föreligger mer än ett förslag till sådant beslut, utväljer riksdagen först, med tillämpning av vad som gäller i allmänhet, ett av förslagen. Därefter avgöres om detta förslag skall antagas eller förkastas. Vad som sägs i första meningen skall tillämpas även när fråga är om flera lagförslag som är oförenliga inbördes och yrkande har väckts att något av dem skall vila enligt 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen.

Föreligger samtidigt två eller flera yrkanden om folkomröstning beträffande samma vilande grundlagsförslag eller om misstroendeförklaring mot samma statsråd, skall endast en omröstning äga rum. *Lag (1979:934)*.

9 § *har upphävts genom lag (1983:954)*

10 § Ärende skall avgöras under den valperiod då det väckts. Ärende som gäller statsbudgeten för närmast följande budgetår skall dock avgöras före budgetårets ingång såvida det icke utan olägenhet för budgetregleringen kan avgöras senare.

Genom särskilt beslut kan riksdagen medgiva att behandlingen av ärende får uppskjutas till första riksmötet i nästa valperiod.

Om uppehåll görs i kammarens arbete med anledning av extra val, skall ärende som riksdagen icke har hunnit avgöra anses utan särskilt beslut uppskjutet till nästa valperiod.

Lagförslag, som har vilat i tolv månader enligt 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen, skall prövas före utgången av kalenderåret därpå. Har lagförslag ett nära samband med lagförslag som vilar enligt 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen, kan riksdagen besluta att det får avgöras inom den tid som gäller för prövningen av det vilande lagförslaget. Kan ärende som avses i detta stycke till följd av förordnande om extra val icke avgöras på föreskriven tid, skall det avgöras snarast möjligt efter det att den nyvalda riksdagen har sammanträtt. *Lag (1994:1472).*

Tillägsbestämmelse

5.10.1

Beslut att ärende får uppskjutas fattas på framställning av utskott, till vars handläggning ärendet hör. Kammaren kan även utan sådan framställning besluta uppskov i samband med behandlingen av utskottsbetänkande. *Lag (1994:1472).*

5.10.2

Beslut enligt 10 § fjärde stycket andra meningen fattas på framställning av det utskott till vars handläggning ärendet hör. *Lag (1994:1472).*

11 § Ärende angående grundlag skall avgöras vid första riksmötet i den valperiod då slutligt beslut enligt 8 kap. 15 § regeringsformen först fattas, såvida ej förslaget i ärendet dessförinnan förkastas eller avgörandet genom särskilt beslut uppskjutes till annat riksmöte. Sådant beslut kan upprepas. I fråga om uppskov äger bestämmelserna i 10 § tredje stycket motsvarande tillämpning. Ärendet skall avgöras slutligt före nästa ordinarie val till riksdagen.

Har vilande förslag till grundlagsändring eller till annat beslut som fattas i samma ordning förkastats vid folkomröstning, skall det utskott till vars handläggning frågan hör göra anmälan därom till kammaren. *Lag (1994:1473).*

Tillägsbestämmelse

5.11.1

Tillägsbestämmelsen 5.10.1 äger motsvarande tillämpning i fråga om uppskov med slutligt beslut i ärende angående grundlag. *Lag (1996:158).*

SFS 1998:1450

12 § Riksdagen kan genom lag besluta att hänföra statsutgifter till utgiftsområden.

Har riksdagen fattat beslut enligt första stycket, fastställer riksdagen för närmast följande budgetår genom ett särskilt beslut

dels för varje utgiftsområde en utgiftsram, som anger det belopp till vilket summan av de till utgiftsområdet hörande utgifterna högst får uppgå,

dels en beräkning av inkomsterna på statsbudgeten.

Beslut om anslag eller andra utgifter i staten får icke fattas innan beslut fattats enligt andra stycket. Anslag eller andra utgifter i staten fastställs för varje utgiftsområde genom ett särskilt beslut. *Lag (1996:1060).*

Tilläggsbestämmelse

5.12.1

Statsutgifterna skall hänföras till följande utgiftsområden:

1. Rikets styrelse, 2. Samhällsekonomi och finansförvaltning, 3. Skatteförvaltning och uppbörd, 4. Rättsväsendet, 5. Utrikesförvaltning och internationell samverkan, 6. Totalförsvaret, 7. Internationellt bistånd, 8. Invandrare och flyktingar, 9. Hälsovård, sjukvård och social omsorg, 10. Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, 11. Ekonomisk trygghet vid ålderdom, 12. Ekonomisk trygghet för familjer och barn, 13. Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet, 14. Arbetsmarknad och arbetsliv, 15. Studiestöd, 16. Utbildning och universitetsforskning, 17. Kultur, medier, trossamfund och fritid, 18. Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande, 19. Regional utjämning och utveckling, 20. Allmän miljö- och naturvård, 21. Energi, 22. Kommunikationer, 23. Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar, 24. Näringsliv, 25. Allmänna bidrag till kommuner, 26. Statskuldräntor m.m. och 27. Avgiften till Europeiska gemenskaperna. *Lag (1996:158).*

13 § Riksdagens beslut med anledning av proposition samt annat beslut, varom regeringen skall underrättas, meddelas regeringen genom skrivelse.

Tilläggsbestämmelse

5.13.1

Riksdagens skrivelser sättes upp av kammarkansliet och undertecknas av talmannen.

Utskott som har berett ärende skall få del av kammarens beslut i ärendet.

6 kap. Interpellationer och frågor till statsråd

1 § Interpellation skall ha bestämt innehåll och vara försedd med motivering.

Interpellation besvaras inom två veckor från det att den ingetts. Gör kammaren under tvåveckorsperioden uppehåll i sitt arbete förlängs tiden med vad som motsvarar uppehållet.

Om svar inte lämnas inom den tid som angetts i andra stycket skall statsrådet meddela riksdagen varför svaret uteblir eller anstår. Sådant meddelande får inte följas av överläggning.

Interpellation förfaller om den ej har besvarats vid det riksmöte då den väcktes. *Lag (1998:734)*.

Tillägsbestämmelser

6.1.1

Interpellation ingives till kammarkansliet. Den skall vara egenhändigt undertecknad av interpellanten. Talmannen låter utan dröjsmål statsrådet få del av interpellationen och anmäler den vid närmast följande sammanträde med kammaren.

Talmannen fastställer efter samråd med de av partigrupperna utsedda ledamöterna i talmanskonferensen dag under riksmöte då interpellation senast får ingivas till kammarkansliet. Om särskilda skäl föreligger får dock talmannen medgiva att interpellation får framställas även om den ingivits efter denna dag. *Lag (1995:1678)*.

6.1.2

När statsråd ämnar besvara interpellation, bestämmer talmannen efter samråd med statsrådet och interpellanten vid vilket sammanträde svaret skall lämnas. Meddelande härom lämnas utan dröjsmål på sätt talmannen bestämmer och tages upp på föredragningslistan.

Svar på interpellation får delas ut till ledamöterna i förväg. *Lag (1995:1678)*.

6.1.3

När ett statsråd besvarar en interpellation får svaret lämnas i ett anförande som räcker längst sex minuter. Statsrådet kan därutöver få ordet för ytterligare tre anföranden, varav de första två får räcka längst fyra minuter vardera och det tredje längst två minuter.

Interpellanten kan få ordet för högst tre anföranden, varav de första två får räcka längst fyra minuter vardera och det tredje längst två minuter.

Andra talare kan få ordet för högst två anföranden, varav det första får räcka längst fyra minuter och det andra längst två minuter. *Lag (1998:734)*.

2 § Fråga kan vara muntlig eller skriftlig. Den skall ha bestämt innehåll. *Lag (1995:1678)*.

6.2.1 har upphävts genom lag (1995:1678).

6.2.2 har upphävts genom lag (1995:1678).

6.2.3 har upphävts genom lag (1992:1550).

3 § Muntlig fråga framställs vid frågestund som anordnas i kammaren. Den besvaras omedelbart.

SFS 1998:1450

Talmannen beslutar om vem som skall få ordet vid frågestund. Talmannen kan besluta om begränsning av anförandena till längst en minut. *Lag (1995:1678)*.

Tilläggsbestämmelse

6.3.1

Frågestund anordnas varje torsdag de veckor som kammaren sammanträder för annan handläggning än bordläggning.

Om arbetsförhållandena i riksdagen kräver det, får talmannen för viss vecka besluta att frågestund anordnas på annan dag än torsdag eller att frågestund inställes.

Regeringskansliet anmäler till kammarkansliet senast på fredag i veckan före frågestunden vilka statsråd som kommer att vara närvarande. Meddelande härom lämnas utan dröjsmål på sätt talmannen bestämmer. *Lag (1995:1678)*.

4 § Skriftlig fråga får vara försedd med en kort inledande förklaring. Sådan fråga besvaras skriftligen. *Lag (1995:1678)*.

Tilläggsbestämmelse

6.4.1

Skriftlig fråga ingives till kammarkansliet. Den skall vara egenhändigt undertecknad av den ledamot som framställer frågan. Talmannen låter utan dröjsmål statsrådet få del av frågan och anmäler den vid närmast följande sammanträde med kammaren.

Skriftligt svar inlämnas till kammarkansliet som överlämnar svaret till den ledamot som ställt frågan.

De skriftliga frågor som under en vecka ingivits senast klockan 10 på fredag besvaras senast klockan 12 på onsdag i följande vecka.

Under längre uppehåll i kammarens arbete än en månad får talmannen besluta att svar lämnas inom fjorton dagar efter det att frågan framställts. Sådant beslut meddelas efter samråd med de av partigrupperna utsedda ledamöterna i talmanskonferensen. Om svar inte lämnas inom denna tid skall statsrådet meddela kammarkansliet när frågan kommer att besvaras eller att den inte kommer att besvaras. *Lag (1995:1678)*.

6.4.2

Framställd fråga för skriftligt svar liksom statsråds svar på sådan fråga skall redovisas i riksdagens protokoll. *Lag (1995:1678)*.

7 kap. Gemensamma bestämmelser om val inom riksdagen

1 § Bestämmelserna i 2–12 §§ gäller val som ankommer på kammaren.

Bestämmelserna i 2 § första stycket, 6 §, 8–10 §§ och 12 § andra stycket skall tillämpas endast i den mån riksdagen ej föreskriver annat.

SFS 1998:1450

Tillägsbestämmelse

7.1.1

Utöver de val som kammaren förrättar enligt regeringsformen och riksdagsordningen skall den bland riksdagens ledamöter företaga val av

1. 20 ledamöter i Nordiska rådets svenska delegation,
2. 6 ledamöter i Europarådets svenska delegation,
3. 8 ledamöter i den svenska delegationen till Parlamentariska församlingen i konferensen om säkerhet och samarbete i Europa.

Nordiska rådets svenska delegation väljs för riksmöte. Europarådets svenska delegation väljs för tiden från den 1 januari året efter det att val till riksdagen ägt rum till motsvarande tidpunkt efter nästa val. Den svenska delegationen till Parlamentariska församlingen i konferensen om säkerhet och samarbete i Europa väljs för riksdagens valperiod.

Ledamot eller suppleant av Europarådets svenska delegation som lämnat riksdagen i samband med riksdagsval får kvarstå som ledamot av delegationen under den återstående delen av delegationens mandatperiod.

Kammaren skall också välja styrelsen för Stiftelsen Riksbankens jubileumsfond i enlighet med 3 § i stiftelsens stadgar (RFS 1988:1). *Lag (1998:733)*.

2 § Val beredes av en inom riksdagen utsedd valberedning.

Valberedningen utses vid första sammanträdet med kammaren under riksdagens valperiod för tiden till valperiodens slut. Varje partigrupp, vilken motsvarar parti som vid valet till riksdagen har fått minst fyra procent av rösterna i hela riket, skall besätta en plats. Därutöver fördelas tio platser proportionellt mellan samma partigrupper. Ledamöterna tillsättes med tillämpning av det förfarande som anges i 12 § första stycket.

Tillägsbestämmelser

7.2.1

Talmanen fastställer för varje partigrupp det antal ledamöter, som partigruppen skall tillsätta i valberedningen. Därvid skall han vid den proportionella fördelningen tillämpa den beräkningsgrund som anges i 4 § andra stycket.

7.2.2

Valberedningen bereder alla val som förrättas av kammaren utom val av riksföreståndare, vice riksföreståndare, person som skall inträda som tillfällig riksföreståndare, talman, vice talmän, kammarsekreterare, Riksdagens ombudsmän och ställföreträdande ombudsmän samt val till Statsrådsarvodesnämnden.

SFS 1998:1450

Föreskrifter om beredning av val finns i fråga om ombudsmän och ställföreträdande ombudsmän i tilläggsbestämmelse 8.10.2 och i fråga om ledamöter i Statsrådsarvodesnämnden i tilläggsbestämmelse 8.4.1. *Lag (1995:403)*.

7.2.3

Valberedningen håller på kallelse av talmannen sitt första sammanträde samma dag som den utses. Därefter sammanträder beredningen på kallelse av ordföranden.

Bestämmelserna i 4 kap. 12 § första stycket första och andra meningarna samt tilläggsbestämmelserna 4.11.1 andra stycket och 4.11.2–4 tillämpas också på valberedningen. *Lag (1987:1299)*.

3 § Framlägges vid val som avser två eller flera personer en gemensam lista, som upptager namn på så många personer som valet avser, och har listan godkänts av alla i valberedningens sammanträde deltagande ledamöter eller av alla utom en, skall talmannen ställa proposition på godkännande av listan och förklara de på denna upptagna personerna valda. Val med slutna sedlar skall dock förrättas, om det begäres av minst så många riksdagsledamöter, som motsvarar det tal vilket erhålles, om samtliga röstberättigade ledamöters antal delas med antalet av de personer valet avser, ökat med ett. Detta val skall äga rum vid ett följande sammanträde.

Följer av särskild bestämmelse att innehavare av visst uppdrag skall väljas för sig, skall valet förrättas med acklamation. Om ledamot begär det, skall valet dock förrättas med slutna sedlar. Föreligger enhälligt förslag från valberedningen, skall i sådant fall valet äga rum först vid ett följande sammanträde.

4 § Val förrättas med slutna sedlar, om ej annat följer av 3 § eller annan huvudbestämmelse i riksdagsordningen. Skall två eller flera personer utses genom val med slutna sedlar, fördelas platserna proportionellt mellan partierna. Med parti avses därvid varje grupp av riksdagsledamöter som vid valet uppträder under särskild beteckning.

Platserna fördelas mellan partier genom att de en efter en tilldelas det parti som för varje gång visar det största jämförelsetalet. Jämförelsetalet är lika med partiets röstetal, så länge ingen plats har tilldelats partiet, och erhålles därefter genom att partiets röstetal delas med det tal som motsvarar antalet platser som redan har tilldelats partiet, ökat med ett. Vid lika jämförelsetal skiljes genom lottning.

Tilläggsbestämmelser

7.4.1

Valsedlarna skall vara lika till storlek, material och färg. Valsedel skall vara enkel, sluten och omärkt. Den får innehålla uppgift om det val för vilket den gäller.

Valsedel är ogiltig om den är försedd med kännetecken som uppenbarligen har blivit anbragt på valsedeln med avsikt eller om den saknar giltigt

kandidatnamn. Har ledamot i ett val lämnat mer än en valsedel, är valsedlarna ogiltiga. Har sedlarna samma innehåll, skall dock en valsedel betraktas som giltig vid sammanräkningen.

Namn på valsedel skall anses obefintligt om kandidaten ej är valbar, namnet är överstruket eller det ej framgår klart vem som avses.

7.4.2

Vid proportionellt val användes valsedlar, på vilka före namnen har satts ut partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av riksdagsledamöter eller för viss meningsriktning). Namnen föres upp i en följd under varandra.

Valsedel är ogiltig om den saknar partibeteckning eller upptager mer än en partibeteckning.

Namn på valsedel skall anses obefintligt, om ordningen mellan namnet och annat namn ej framgår klart.

De platser som har tilldelats ett parti besättes så att partiets första plats tillerkännes den vars namn står främst i ordningen inom partiet, partiets andra plats den som bär det andra namnet i ordningen och så vidare enligt samma grund. När ordningen mellan namn på ett partis valsedlar skall bestämmas, äger 20 kap. 4 § vallagen (1997:157) motsvarande tillämpning. *Lag (1997:160).*

7.4.3

Vid val av en person med slutna sedlar får valsedel ej upptaga partibeteckning. Innehåller valsedel två eller flera kandidatnamn, är den ogiltig.

Vid lika röstetal skiljes genom lotning.

7.4.4

Vid val med slutna sedlar anmodar talmannen fem ledamöter att taga plats vid talmansbordet. Av dessa skall tre biträda när valsedlarna öppnas och granskas och två föra anteckningar över valet.

Upprop verkställs i samma ordning som enligt tilläggsbestämmelse 5.5.2. När ledamot ropas upp, skall han gå fram till talmansbordet och lämna sin valsedel till talmannen.

Sedan samtliga godkända valsedlar har lästs upp av talmannen och antecknats av kammarsekreteraren och de två ledamöterna, jämföres anteckningarna över valet.

Talmannen meddelar resultatet av valet, så snart detta har fastställts.

7.4.5

Skall två eller flera val med slutna sedlar förrättas, får talmannen, såvida ledamot icke yrkar annat, bestämma att valsedlarna skall avlämnas i samtliga val, innan sammanräkning företages i något av valen.

5 § Val med slutna sedlar får överklagas hos riksdagens valprovsnämnd. Valet skall gälla utan hinder av att det har överklagats.

7.5.1

Besvär över val som sägs i 5 § ställes till valprovsnämnden. Besvärshandlingen skall ges in till kammarkansliet inom fem dagar från den dag då resultatet av valet meddelades i kammaren. Så snart besvärstiden har gått ut, skall talmannen vid sammanträde med kammaren tillkännagiva samtliga besvär som har anförts. Talmannen skall härvid ange viss kort tid inom vilken förklaring över besvären skall ha kommit in till valprovsnämnden. När förklaringstiden har gått ut skall talmannen genast sända besvärshandlingarna till valprovsnämnden. Talmannen bör därjämte skyndsamt inkomma till valprovsnämnden med yttrande över besvären.

7.5.2

Har vid valet föreskrift i 4 § eller i tilläggsbestämmelserna 7.4.1–5 blivit åsidosatt och är det ej osannolikt att felet har inverkat på valutgången, skall valprovsnämnden undanröja valet och förordna om omval. Kan felet avhjälpas genom förnyad sammanräkning eller annan sådan mindre ingripande åtgärd, skall valprovsnämnden dock i stället uppdraga åt talmannen att vidtaga erforderlig rättelse.

7.5.3

Valsedlar och annat valmaterial skall förvaras under betryggande säkerhet till dess att valet har vunnit laga kraft.

6 § Val, som enligt vad som är särskilt föreskrivet avser tid motsvarande riksdagens valperiod, skall förrättas snarast efter valperiodens början och gälla till dess att riksdagen förrättar nytt val under nästa valperiod.

7 § Har ny ledamot tagit plats i riksdagen med anledning av att utgången av val till riksdagen har blivit ändrad efter överklagande, skall val som riksdagen har förrättat dessförinnan under valperioden göras om, såvida det begäres av minst tio riksdagsledamöter.

8 § Skall två eller flera väljas, utses tillika suppleanter till minst samma antal som de ordinarie ledamöterna. Vad som är föreskrivet om dessa äger motsvarande tillämpning i fråga om suppleanterna.

Ersättare som har kallats till tjänstgöring får utan hinder av vad som har beslutats om antalet suppleanter i utskott utses till suppleant i utskott som den ledige riksdagsledamoten tillhör. *Lag (1975:1346).*

Tilläggsbestämmelser**7.8.1**

Sedan riksdagen har förrättat val till organ och därvid utsett suppleanter med stöd av 8 §, kan den besluta att öka antalet suppleanter i organet. Suppleantval som föranledes härav skall förrättas så snart det kan ske.

7.8.2

Om annat icke föreskrives eller särskilt beslutas, skall suppleanter utses till samma antal som de ordinarie ledamöterna. *Lag (1974:1034)*.

SFS 1998:1450

9 § Är av riksdagen vald ledamot i ett organ frånvarande, intages hans plats, om det kan ske, av suppleant som hör till samma partigrupp. I övrigt gäller att suppleanterna har företräde i den ordning i vilken de har valts eller, om valet har förrättats med gemensam lista, i den ordning i vilken de har förts upp på listan.

Tilläggsbestämmelse

7.9.1

Ledamot eller suppleant som har fått plats från två eller flera grupper anses vald för den grupp, från vilken plats först har tilldelats honom.

10 § Är till ett uppdrag endast den valbar som tillhör riksdagen och lämnar den valde riksdagen eller utses han till riksdagens talman eller till statsråd, skall han avgå från uppdraget.

11 § Den som har utsetts till uppdrag genom val av riksdagen får ej undandraga sig uppdraget utan att riksdagen medgiver det.

12 § Lämnar den som har valts till ett organ sitt uppdrag i förtid och avsåg det val genom vilket uppdraget tillsattes vid mandatperiodens början två eller flera personer, skall den partigrupp eller de partigrupper, som han var vald för, till talmannen anmäla en efterträdare. Talmannen förklarar den anmälda vald. Göres ej sådan anmälan eller anmäles mer än en person, utser talmannen efterträdare.

Är i annat fall än som avses i första stycket plats ledig i förtid, anställs kompletteringsval för den återstående tiden med tillämpning av vad som gäller i allmänhet.

Ersättare som har kallats till tjänstgöring får med tillämpning av det förfarande som angives i första stycket utses till suppleant i utskott som den ledige riksdagsledamoten tillhör. *Lag (1975:1346)*.

13 § Organ, vars ledamöter helt eller delvis utses av kammaren, väljer inom sig ordförande och en eller flera vice ordförande, om ej annat är föreskrivet.

14 § Val inom organ, som sägs i 13 §, förrättas med acklamation eller, om ledamot begär det, med slutna sedlar.

7.14.1

Valsedlarna skall vara lika till storlek, material och färg. Valsedel skall vara enkel, sluten och omärkt. Vid lika röstetal skiljes genom lottnings.

8 kap. Vissa befattningshavare och organ

1 § Val av talman samt av förste, andre och tredje vice talman förrättas vid första sammanträdet med kammaren under riksdagens valperiod och gäller till valperiodens slut. Talmännen väljes var för sig i nu nämnd ordning.

Förrättas valet med slutna sedlar, är den vald som får mer än hälften av de avgivna rösterna. Uppnås icke sådan röstövertikt, förrättas nytt val. Får ej heller då någon mer än hälften av de avgivna rösterna, förrättas ett tredje val mellan de två som vid den andra omröstningen uppnådde de högsta röstetalen. Vid tredje omröstningen är den vald som får de flesta rösterna.

2 § Riksdagen utser genom särskilt val en ersättare för ordföranden i riksdagens valprövningsnämnd. Vad som i 3 kap. 11 § regeringsformen föreskrives om ordföranden äger motsvarande tillämpning på ersättaren. Vid val med slutna sedlar av ordföranden eller hans ersättare tillämpas det förfarande som anges i 1 § andra stycket.

3 § Vid val med slutna sedlar av riksföreståndare, vice riksföreståndare eller person som skall kunna inträda som tillfällig riksföreståndare tillämpas det förfarande som anges i 1 § andra stycket. Valet gäller till dess riksdagen beslutar annat.

4 § Statsrådsarvodesnämnden består av ordförande och två andra ledamöter. De väljs var för sig av riksdagen efter varje ordinarie val till riksdagen för tiden intill dess nytt val till nämnden har ägt rum. Suppleanter skall inte utses.

Blir en ledamot av sjukdom eller annan orsak hindrad att utföra sitt uppdrag, väljer riksdagen en person i dennes ställe så länge hindret varar. *Lag (1993:1423).*

8.4.1

Val av ledamöter i Statsrådsarvodesnämnden bereds av konstitutionsutskottet. *Lag (1993:1423).*

5 § *har upphävts genom lag (1985:867).*

8.5.1 har upphävts genom lag (1987:50).

8.5.2 har upphävts genom lag (1985:1068).

8.5.3 har upphävts genom lag (1985:1068).

8.5.4 har upphävts genom lag (1985:1068).

8.5.5 har upphävts genom lag (1985:1068).

6 § Riksdagens val av fullmäktige i Riksbanken avser riksdagens valperiod. *Lag (1998:1457)*.

7 § Val av ledamöter i Utrikesnämnden avser riksdagens valperiod.
För talmannen är vice talman suppleant i Utrikesnämnden. Antalet valda suppleanter skall vara nio.

8 § Utrikesnämnden sammanträder inom stängda dörrar. Statsministern får medgiva att även annan än ledamot, suppleant, statsråd och tjänsteman är närvarande.

Tillägsbestämmelser

8.8.1

Tillägsbestämmelse 4.11.4 äger motsvarande tillämpning på Utrikesnämnden. Sekreterare hos nämnden förordnas av regeringen.

Suppleant i Utrikesnämnden skall alltid underrättas om nämndens sammanträden. *Lag (1987:50)*.

8.8.2

Ledamot, suppleant eller tjänsteman skall första gången han är närvarande vid sammanträde med Utrikesnämnden avge försäkran om att han skall iakttå åliggande om tystnadsplikt. *Lag (1987:50)*.

9 § För ändamål som avses i 13 kap. 2 § regeringsformen sammanträder Utrikesnämndens ledamöter på kallelse av talmannen eller, vid förfall för honom, vice talman, ävensom på kallelse av två av nämndens övriga ledamöter. Förhandlingarna ledes av talmannen, av vice talman eller, om ingen av dem är tillstädes, av den av de närvarande ledamöterna som har varit ledamot av riksdagen längst tid. Om två eller flera har tillhört riksdagen lika länge, har den äldste av dem företräde. Är vid omröstning till beslut rösterna lika delade, gäller den mening som ordföranden biträder.

10 § Riksdagens ombudsmän skall vara fyra, en chefsjustitieombudsman och tre justitieombudsmän. Chefsjustitieombudsmannen är administrativ chef och bestämmer inriktningen i stort av verksamheten. Riksdagen får härutöver välja en eller flera ställföreträdande ombudsmän. Ställföreträdande ombudsman skall ha tjänstgjort som riksdagens ombudsman.

Chefsjustitieombudsmannen väljes för sig och övriga ombudsmän samt ställföreträdande ombudsmän väljes var för sig. Vid val med slutna sedlar tillämpas förfarandet i 1 § andra stycket.

Val av ombudsman gäller för tiden från valet eller den senare tidpunkt riksdagen bestämmer till dess nytt val har genomförts under fjärde året därefter. Val av ställföreträdande ombudsman gäller för en tid av två år från

SFS 1998:1450

valet eller den senare tidpunkt riksdagen bestämmer. På hemställan av konstitutionsutskottet kan riksdagen dock dessförinnan entlediga ombudsman eller ställföreträdande ombudsman som ej åtnjuter riksdagens förtroende.

Avgår ombudsman i förtid, skall riksdagen snarast välja efterträdare för ny fyraårsperiod. *Lag (1995:403)*.

Tilläggsbestämmelser

8.10.1

Konstitutionsutskottet skall, på eget initiativ eller på begäran av någon av Riksdagens ombudsmän, samråda med ombudsman om arbetsordningen eller i andra frågor av organisatorisk art. *Lag (1990:1506)*.

8.10.2

Val av ombudsman och ställföreträdande ombudsman bereds av konstitutionsutskottet. *Lag (1995:403)*.

11 § Riksdagens revisorer skall vara tolv. De väljes för riksdagens valperiod.

Riksdagen väljer bland revisorerna en ordförande och en eller flera vice ordförande. Ordföranden och varje vice ordförande väljes för sig.

12 § Riksdagens krigsdelegation består av talmannen som ordförande och av femtio andra ledamöter, vilka riksdagen väljer för riksdagens valperiod.

Riksdagsledamot är behörig att vara ledamot i krigsdelegationen utan hinder av att han tillhör regeringen.

Suppleanter skall icke utses till krigsdelegationen.

Får ledamot varaktigt förfall när delegationen har trätt i riksdagens ställe, utses annan riksdagsledamot till ersättare i den ordning som är angiven i 7 kap. 12 § första stycket.

Tilläggsbestämmelser

8.12.1

Det åligger krigsdelegationens ordförande och vice ordförande att förbereda delegationens verksamhet för den händelse delegationen skulle träda i riksdagens ställe.

8.12.2

Bestämmelserna i 4 kap. 12 § första stycket första och andra meningarna samt tilläggsbestämmelserna 4.11.1 andra stycket och 4.11.2 och 4 tillämpas också på krigsdelegationen under tid då delegationen ej är i riksdagens ställe. *Lag (1987:1299)*.

13 § Riksdagen kan meddela närmare bestämmelser för riksdagens organ.

Tillägsbestämmelse

SFS 1998:1450

8.13.1

Riksdagen fastställer stadgar för Stiftelsen Riksbankens jubileumsfond.
Lag (1987:1226)

14 § har upphävts genom lag (1996:1530).

8.14.1 har upphävts genom lag (1996:1530).

15 § har upphävts genom lag (1996:1530).

16 § har upphävts genom lag (1996:1530).

17 § har upphävts genom lag (1996:1530).

8.17.1 har upphävts genom lag (1996:1530).

8.17.2 har upphävts genom lag (1996:1530).

18 § har upphävts genom lag (1996:1530).

19 § har upphävts genom lag (1996:1530).

9 kap. Bestämmelser om personal och förvaltning

1 § Riksdagens förvaltning består av kammarkansliet, utskottens och EU-nämndens kanslier samt förvaltningskontoret.

Kammaren utser en kammarsekreterare. Val av kammarsekreterare äger rum vid början av riksmötet närmast efter ordinarie val till riksdagen och gäller för tiden till dess nytt val av kammarsekreterare förrättas.

Kammarsekreteraren låter föra protokollet vid sammanträde med kammaren. Han expedierar riksdagens beslut och biträder i övrigt talmannen i riksdagsarbetet. *Lag (1998:731)*.

Tillägsbestämmelser

9.1.1

Vid val med slutna sedlar av kammarsekreterare tillämpas det förfarande som anges i 8 kap. 1 § andra stycket.

9.1.2

Kammarsekreteraren, med tjänstebestämmelsen riksdagsdirektör, har ett överordnat ansvar för ledningen och samordningen av riksdagsförvaltningen. Kammarsekreteraren förestår kammarkansliet och är sekreterare i krigsdelegationen. Han för protokoll vid sammanträde med talmanskonferensen. *Lag (1998:731)*.

SFS 1998:1450

9.1.3

Riksdagsförvaltningens olika uppgifter samordnas av en samordningsgrupp. Gruppen består av kammarsekreteraren, chefen för förvaltningskontoret, kanslichefen i kammarkansliet samt en tjänsteman med samordningsansvar beträffande utskottens kanslier. *Lag (1998:731)*.

2 § Utskotten och EU-nämnden biträds av kanslier. Chefen för ett sådant kansli skall vara svensk medborgare. *Lag (1998:731)*.

3 § Riksdagens förvaltningskontor ledes av riksdagens förvaltningsstyrelse. Styrelsen består av talmannen som ordförande och åtta andra ledamöter, vilka riksdagen väljer inom sig för riksdagens valperiod. I styrelsen kan också ingå högst tre personalföreträdare enligt vad riksdagen närmare föreskriver. *Lag (1974:1034)*.

4 § Riksdagens förvaltningskontor skall, såvitt gäller riksdagen och riksdagens myndigheter, i den omfattning riksdagen bestämmer

1. handlägga frågor angående förhandlingar om anställnings- och arbetsvillkor för arbetstagare samt andra personalfrågor,

2. göra upp förslag till anslag på statsbudgeten,

3. i övrigt handlägga frågor om förvaltningen inom riksdagen och frågor om förvaltning av ekonomisk natur inom riksdagens myndigheter, utom Riksbanken,

4. meddela föreskrifter och råd i sådana frågor som avses i 1–3. *Lag (1988:1445)*

5 § Överklagande av beslut av riksdagens organ i förvaltningsärendet mot vilket talan får föras enligt vad som är föreskrivet därom, prövas av Regeringsrätten i de fall som riksdagen särskilt bestämmer och i övriga fall av riksdagens besvärsnämnd. Besvärsnämnden består av ordförande, som skall inneha eller ha innehaft domarämbete och ej vara ledamot av riksdagen, och fyra andra ledamöter, valda inom riksdagen. Ordföranden väljes särskilt. Val till besvärsnämnden avser riksdagens valperiod.

För ordföranden skall finnas en ersättare. Vad som föreskrives om ordföranden äger motsvarande tillämpning på ersättaren. *Lag (1989:187)*.

Tilläggbestämmelse

9.5.1

Vid val med slutna sedlar av ordförande i besvärsnämnden tillämpas det förfarande som anges i 8 kap. 1 § andra stycket.

6 § Riksdagsledamot skall av statsmedel åtnjuta arvode för sitt uppdrag. Bestämmelser härom, om andra ekonomiska förmåner i anledning av uppdraget och om gottgörelse till ersättare för riksdagsledamot meddelas i lag.

7 § Om tillgång för riksdagens ledamöter och organ till bibliotek och om bistånd i övrigt åt dem med sakuppgifter för riksdagsarbetet samt om utskotts och ledamöters studieresor finns särskilda föreskrifter.

Tilläggsbestämmelse

9.7.1

Utskott får besluta, att företrädare för utskottet skall företaga studieresor för att inhämta upplysningar i ämne inom dess beredningsområde.

Utskott skall samråda med talmanskonferensen, innan det fattar beslut om utrikes studieresa. Talmanskonferensen skall uttala sig om i vad mån resan lämpligen bör genomföras. Därvid skall hänsyn tagas till riksdagens internationella förbindelser, till kostnaderna och till omständigheterna i övrigt.

Talmanskonferensen kan meddela närmare bestämmelser om utskottens studieresor. Ledamot av riksdagen kan erhålla stipendium för enskild studieresa. Talmanskonferensen kan meddela närmare bestämmelser om sådana resor.

8 § Åtal mot här angiven befattningshavare för brott, begånget i utövningen av hans uppdrag eller tjänst, får beslutas,

1. åtal mot fullmäktig i Riksbanken, ledamot av Riksbankens direktion eller någon av Riksdagens revisorer endast av finansutskottet,

2. åtal mot ledamot av riksdagens förvaltningsstyrelse, av riksdagens valprövningsnämnd eller av riksdagens besvärnämnd eller mot Riksdagens ombudsman eller kammarsekreteraren endast av konstitutionsutskottet.

Vad som sägs i första stycket om åtal mot ledamot av Riksbankens direktion skall inte tillämpas i fråga om brott begånget i utövningen av Riksbankens beslutanderätt enligt lagen (1992:1602) om valuta- och kreditreglering. *Lag (1998:1403).*

Tilläggsbestämmelser

9.8.1 har upphävts genom lag (1998:1403).

9.8.2

Om behörighet att besluta om åtal mot vissa andra befattningshavare än de i 8 § nämnda finns särskilda föreskrifter.

10 kap. Behandlingen av frågor i Europeiska unionen

1 § Regeringen skall fortlöpande informera riksdagen om vad som sker inom ramen för samarbetet i Europeiska unionen samt varje år till riksdagen lämna en skrivelse med berättelse över verksamheten i Europeiska unionen. *Lag (1996:1530).*

SFS 1998:1450

2 § Regeringen skall informera riksdagen om sin syn på de förslag från Europeiska gemenskapernas kommission som regeringen bedömer som betydelsefulla. *Lag (1996:1530)*.

3 § Utskott skall följa arbetet i Europeiska unionen inom de ämnesområden som för varje utskott anges i 4 kap. 4–6 §§ med tillhörande tilläggsbestämmelser.

Beträffande statlig myndighets skyldighet att lämna upplysningar till utskott finns bestämmelser i 4 kap. 10 §. *Lag (1996:1530)*.

4 § För samråd med regeringen i frågor som gäller Europeiska unionen skall riksdagen inom sig för varje valperiod tillsätta en nämnd för Europeiska unionen (EU-nämnden).

EU-nämnden skall bestå av udda antal ledamöter, lägst femton. *Lag (1996:1530)*.

Tillägsbestämmelse*10.4.1*

Antalet ledamöter i EU-nämnden fastställs av riksdagen på förslag av valberedningen. *Lag (1996:1530)*.

5 § Regeringen skall underrätta EU-nämnden om frågor som avses bli behandlade i Europeiska unionens råd. Regeringen skall också rådgöra med nämnden om hur förhandlingarna i rådet skall föras inför beslut som regeringen bedömer som betydelsefulla och i andra frågor som nämnden bestämmer.

Begär minst fem av ledamöterna i EU-nämnden att regeringen skall rådgöra med nämnden enligt första stycket skall nämnden föranstalta om detta, såvida den inte finner att därmed förenat dröjsmål skulle leda till avsevärt men. *Lag (1996:1530)*.

6 § Annan statlig myndighet än regeringen skall lämna upplysningar och avgiva yttrande i frågor som skall behandlas i Europeiska unionens råd, då EU-nämnden begär det. Myndighet som ej lyder under riksdagen kan hänskjuta begäran från nämnden till regeringens avgörande. Begär minst fem av ledamöterna i nämnden att upplysningar eller yttrande skall inhämtas enligt första stycket, skall nämnden föranstalta om detta, såvida den inte finner att därmed förenat dröjsmål skulle leda till avsevärt men. *Lag (1996:1530)*.

7 § EU-nämnden skall sammanträda inom stängda dörrar. Nämnden kan medge att även annan än ledamot, suppleant och tjänsteman i nämnden är närvarande. Om det finns synnerliga skäl får nämnden besluta att sammanträde helt eller delvis skall vara offentligt till den del det avser inhämtande av upplysningar.

Vid offentlig del av sammanträde är företrädare för statlig myndighet inte skyldig att lämna uppgift för vilken sekretess gäller hos myndigheten. *Lag (1996:1530)*.

Tillägsbestämmelser

10.7.1

EU-nämnden sammanträder första gången på kallelse av talmannen inom två dagar efter det att nämnden valts. Därefter sammanträder nämnden på kallelse av ordföranden.

Personlig kallelse skall utgå till samtliga ledamöter och suppleanter. Kallelse bör om möjligt anslås i riksdagens lokaler senast kl. 18 dagen före sammanträdet. *Lag (1996:1530)*.

10.7.2

Innan ordförande har valts, förs ordet vid sammanträde med EU-nämnden av den av de närvarande ledamöterna som har varit ledamot av riksdagen längst tid. Om två eller flera har tillhört riksdagen lika länge, har den äldste av dem företräde. *Lag (1996:1530)*.

8 § Den som är ledamot, suppleant eller tjänsteman i EU-nämnden får ej obehörigen yppa vad som enligt beslut av regeringen eller nämnden skall hållas hemligt med hänsyn till rikets säkerhet eller av annat synnerligen viktigt skäl, som betingas av förhållandet till främmande stat eller mellanfolklig organisation. *Lag (1996:1530)*.

9 § Över sammanträde med EU-nämnden förs protokoll.

Vid sammanträde med nämnden skall föras stenografiska uppteckningar över vad som yttras vid nämndens överläggningar med regeringen. *Lag (1996:1530)*.

Övergångsbestämmelser²

1. Genom denna riksdagsordning upphäves den äldre riksdagsordningen. Den äldre riksdagsordningen skall dock med nedan angivna undantag tillämpas i stället för den nya riksdagsordningen till utgången av det år under vilket riksdagen slutligt antager den nya regeringsformen samt, i de fall då så nedan anges, även därefter.

6. Befogenheten att åtala brott av befattningshavare, som anges i 9 kap. 8 § i denna riksdagsordning, skall bedömas efter äldre lag om, när handlingen företogs för åtal gällde förutsättning som ej har upptagits i denna riksdagsordning.

² Till 1974:153.

SFS 1998:1450

7. Förekommer i lag eller annan författning bestämmelse som syftar på riksdagssession eller i övrigt på sammanträdesperiod med riksdagen, skall bestämmelsen i stället gälla riksmöte.

8. Andra stycket i övergångsbestämmelserna till kungörelsen (1971:2) om beslutade ändringar i regeringsformen och riksdagsordningen skall alltjämt äga tillämpning.

1. Denna lag³ träder i kraft den 1 januari 1995.

2. Den upphävda paragrafen 4 kap. 16 § gäller dock fortfarande i fråga om vad som före ikraftträdandet har förekommit vid behandlingen i finansutskottet av frågor enligt 9 kap. 11 § regeringsformen.

Denna lag⁴ träder i kraft den 1 oktober 1998 och tillämpas också på de ledamöter och suppleanter av Europarådets svenska delegation som valts sedan riksmötet 1994/95.

1. Denna lag⁵ träder i kraft den 1 januari 1999.

2. Riksdagen väljer senast under december månad 1998, för tiden från och med den 1 januari 1999 till utgången av valperioden, elva fullmäktige i Riksbanken. Därmed upphör tidigare uppdrag för fullmäktige som riksdagen valt för denna valperiod.

(Justitiedepartementet)

³ 1994:1472.

⁴ 1998:733.

⁵ 1998:1403.